

מזמור לתודה וברכה לראש משביר למע"כ ידיד ה' וידי"נ הרה"ז הרודף צדקה וחסד

מוהר"ר

נ' דב לבו להדפיס כל ספרינו

1234567

ח' ילו לאורייתא זה ברכתינו

ו' תמיד יהיה לו ליתן כעתירתנו

ס' רום ישלמו לו כפל כפליים כתפילתנו

מ' אור פניו בנתינתו צריך ללמדינו

א' ת הדרך לעזור לאחרים כרצון בוראנו

י' חסו החם והלבבי לכל לומד תורתנו

ר' גשי כבוד והוקרה שלו הם דוגמא לעמנו

י' הי רצון מלפני אבינו מלכנו

ע' ד שיבלו שפתותיו מלומר דיינו

ק' ול שישון ושמחה ישמע תמיד כחפצו חפצינו

ב' רכה והצלחה מופלגת כשאיפתו שאיפתנו

ו' תיק הוא בהנהגתו זו כמפורסם בעולמנו

ו' חסיד הוא שמתחסד עם קונו כידוע בארצנו

י' ראו אחרים מעשיו הכבירים וכן יעשו זה בקשתנו

י' רוו מזה רוב נחת דקדושה כמו שאמרו חכמינו

נ'זר ועטרה מגיע לכל אחד שנוהג כמוהר"ר יעקב ידידנו

ר' וח וגשם בשפע חלקם של מזכי הרבים כהבטחתנו

ע' ד מאה ועשרים שנה דשנים ורעננים יהיו אין ספק בליבנו

ב' קרוב נקבל פני משיח ת'הא ש'נת ס'וף ג'לותינו במהרה בימינו

שליט"א יה"ר שתתברך בכל מילי דמיטב

שו"ת ודרשת וחקרת

חלק חמישי חושן משפט

סימן א

בענין לפסוק צדקה כדי שאחרים יתרמו^{אוצר החכמה}

חו"מ סי' כ"ח סעי' א'

יום כ"ח לחודש תשרי שנת תשס"ח

מע"כ הרה"ח העוסק בצרכי ציבור באמונה ר'
ג. ח. שליט"א

שלום וישע רב,

בדבר שאלתו כשעושה מגבית לצדקה חשובה, ורוצה שיתרמו תרומות הגונות, אם מותר להכריז שפלוני נדב חמשת אלפים, ואלמוני עשרת אלפים וכו', כדי שאחרים יתרמו, ובאמת לא תרמו פלוני ואלמוני כלום עכ"ד.

^{אורח"ח 1234567}

(א) בסוכה דף כט. ת"ר, בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרים למלכות על משהי שטרות פרועות, ועל מלוי בריבית, ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מיחו, **"ועל שפוסקים צדקה ברבים ואינם נותנים"** ע"כ, וכתב על זה המהרש"א וז"ל, ופוסקי צדקה ברבים היינו שבעלי בתים מנהיגי הקהילה פוסקין צדקה מרובה, ואינן נותנים כולה, שאומרים שלא היה דעתן לכך אלא בשביל אחרים שיתנו נדבות כראוי עכ"ל.

(ב) והמעם שפירש המהרש"א כך הוא כי כבר לעיל מיניה ביאר שכל הדברים

אינם עבירות גמורות, כגון משהי שטרות פרועים, חלק על רש"י שפירש כדי לגבות בהם פעם אחרת, כי זה גזל גמור, ולכן פירש שמשהי אותם כדי שאם יהיה לו איזה דין ודברים עמו ידחוק אותו מכח מיגו, וזה לא נראה לו לאיסור, ולכן גם כאן פירש שפוסקים צדקה אבל לא שלא משלמים מה שפסקו, שהרי זה לא יחל דברו גמור, רק פוסק לכתחילה רק לפנים כדי שאחרים יתנו באמת, והוא ממש שאלתו דמר, ומפורש שאסור לעשות כן, ונכסי בעלי בתים נמסרים למלכות ח"ו עבור זה, (ארנונה מס שבח הוצאה לפועל וכו') וא"כ שומר נפשו ירחיק עצמו מזה, חוץ ממה שהוא גניבת דעת ומדבר שקר תרחק עיין שבועות דף לא. ולא אאריך עוד.

ידיו

אהרן יודא הלוי גרוסמן

פעה"ק ירושלים תובכ"א

סימן ב

אי מותר לגרום שיצמחו פירות
בשביעית ע"י צלילי מוזיקה, וע"י
שמברך על המים לפני ההשקאה וע"י
ברכת צדיק

חו"מ סי' ס"ז סעי' א'

בס"ד פעה"ק ירושלים ת"ו יום ב' לחודש כסלו שנת
תשס"ח

רוב שלומים מגבהי מרומים, "כח גיבורים" לכותב ישרים, המשמח אנשים ואלקים בתמידים, בספרים יקרים בדברי תורה קדושים, הפליא במעשים בדיני שביעית החביבים, ופתח חיבורים גם בסיפורים מפליאים, לקדש את שמו במפוארים ולהגדיל תורה באדירים, ה"ה ידיר ה' וידי"ג הרה"ג רבי ישי מזלומיאן שליט"א מה"ס וקונטרסים רבים, וכעת הגדיל לעשות בספרו הנפלא "גיבורי כח" על ה' שביעית, כל מן דין וכל מן דין כתובו לנא והדפיסו לנא להגדיל תורה ולהאדירה.

את מכתבו קבלתי עם שאלותיו, דאנשי מדע גילו שאם משמיעים מוזיקה לצמחים ע"י מכשיר טייפ וכדומה, צמיחתם מהירה וטובה יותר, ועוד שמע ממדען שומר תו"מ שערך ניסויים במעבדתו שאם משקים את הצמחים במים שברכו עליהם שהכל, הם צומחים פי שלוש מאשר אם משקים אותם באותה כמות של מים שלא בירכו עליהם, ובעל פרדס אתרוגים אישר לו שכן הוא נוהג זמן רב לברך שהכל על המים לפני שהוא משקה פרדסו, ועלה מעכתר"ה ונסתפק אי שרי לעשות תחבולות אלו בשביעית, וכן אי מותר לבקש ברכה מצדיק שיגזור וקוב"ה יקיים שיצאו פירות טובים בשנת השמיטה עכתו"ד שאלותיו.

(א) לפני שאכנס לסוגיא זו, אקדים תשובה שראיתי בשו"ת בצל החכמה ח"ד סי' ל"ט, שכשקראתי מכתבו נזכרתי באותה תשובה, על אף שמובדל הוא באלף אלפי הבדלות מנד"ד, ששם מיירי בכוחות הטומאה, ואנן בקדושה עסקינן, מ"מ הרגשתו של אותו רב הרגשתי כשקראתי דברי כתר"ה, וז"ל השואל שם, הרופא הכומר מעיר מאניללא מרפא כל חולאים, עושה ניתוחים בלי סכין, באצבעותיו היחפים, וכבר ריפא אנשים לאלפים בדרך זה, והכל בלי כל מכשירים או סמי רפואה. רק

באצבעותיו היחפים כאמור, וגם אחר הניתוח הוא מחבר את החתך ע"י שמעביר אצבעותיו על מקום החתך איזה פעמים, ושוב אינו ניכר אפילו שריטה אחת, הוא דבר שאינו ניתן להאמין, אבל עובדא היא, והשאלה היא אם חולה מסוכן ל"ע מותר להתרפאות מאותו כומר, היות וכל עשיותיו הן נגד הטבע, ומה שיש שהוא מזכיר שמות עכו"ם כמפורש ביו"ד סי' קנ"ה סעי' א', דאפילו פקו"ג אינו דוחה ע"ז, אבל כומר זה אינו ידוע אם משתמש באמת בשמות ע"ז או בכישוף, אדרכה אינו מדבר על לב החולה כלום משום אמונה, רק אומר שצריך להאמין באלקים שרופא נאמן הוא, והשיב הרב בצל החכמה וז"ל "למרות בקשתו לא מיהרתי להשיב, כי פג לבי מלהאמין, ואם כי מעכתר"ה כותב דעובדא היא, ודאי שלא ראה הדברים כמו עיניו, רק כך ספרו לפניו, ואין הדברים נכנסים באוזניו", ומ"מ להוציאו בלא כלום אי אפשר וכו' עכ"ל, (ע"ש שהעלה דאם ברור שאינו מזכיר שמות ע"ז ולא שום לחש והוא גוי ולא מין שרי).

(ב) כך בנד"ד, בתחילה פג לבי מלהאמין, אבל שוב נתיישבתי, שלמעשה חז"ל הק' למדונו בכריתות דף ו': שכשם שהקול רע ליין, כך הקול יפה לבשמים, ועיין בערוך לנר שם שביאר, שכל דבר נתפעל מהפיכו, ויין שגורם הדיבור כדכתיב וחכך כיין הטוב דובב שפתי ישינים, וכתיב ותירוש ינובב בתולות, וקטורת נקרא דבר שבחשאי כדאיתא בערכין דף טז. ולכן הקול רע ליין וטוב ויפה לבשמים ע"ש, ואולי גם לצמחים שאינם מדברים יפה להם הקול, אולי כך הטביע בורא כל העולמים בטבע הבריאה, כמו"כ מצאנו ששיירי מצוה מעכבין את הפורענות, ואולי שיורי מים שבירכו עליהם שהכל מסוגלים להיטיב, ואם קבלה הוא נקבל, על אף שנשמע מוזר מאד. (עיין סוכה דף לח. רש"י ד"ה שירי מצוה).

לאוקמי, והוא נתן שלושים ליטר מים שבירכו עליהם שהכל, ולא נתקלקל, בודאי אסור להוסיף עוד מים, ומסתבר שאינו חייב לעשות כן, היינו שאם המומחים אמרו לו שצריך מאה ליטר, אינו חייב לברך על המים וליתן רק שלושים, אלא מותר להשקות במאה ליטר בלי ברכה, וכן במקום ספק, שלא ניסה אף פעם אם ברכותיו מועילות, ועל הצד שסגולת הברכה לא יועיל לו, אז האילן יתקלקל, מותר להשקותו במאה ליטר שבירכו עליהם, כיון שמומחים אומרים שצריך מאה ליטר, ולא אתי ספק ומוציא מידי ודאי, כ"ש בשביעית דרבנן דספיקו לקולא, (בכלל יש לדון בחולה שיש בו סכנה בשבת, שצריך ניתוח לב פתוח לפי דעת הרופאים, ונתנו לו קמיע של מומחה שריפא ג' בני אדם ממחלת לב, האטו אסור לעשות לו הניתוח בשבת אתמהא, ובמקום פיקוח נפש נסמוך על רפואה סגוליי אפילו כשאתמחי גברא ואתמחי קמיע, מסתבר שהנוהג כן רוצח הוא, וא"כ מה לי ספק פיקוח נפש לקולא או ספק דרבנן לקולא, ולכן רק אם תמיד נוהג כן ליתן רק שליש מכמות המים שצריך, ומברך עליהם, והוחזק אצלו שכל אילנותיו חיים וקיימים בריאים ושלמים, אז גם בשנת השבע לא ישנה ממנהגו וישקה רק עם שליש מכמות הצריך כשבירך על המים כנלענ"ד).

(ו) הרמב"ם בפ"א שמיטה ויובל הל"ז כתב וז"ל, סוקרין את האילן בסקרא וטוענין אותו באבנים, ופירש הרדב"ז שם וז"ל, אילן שמשיר פירותיו סוקרין אותו כדי שיבקשו עליו רחמים, הרי שמותר להתפלל על אילן שלא ישיר פירותיו, ובספר דיני שביעית השלם פ"ה הל"ב הביא מהדרך אמונה והשמיטת קרקעות דמותר להתפלל בשביעית גם על עץ שיעשה פירות, ולא חילקו בין צדיק לאחר משמע דליכא חשש מצדיק גזור והקב"ה מקיים, שהרי גם כל אחד שמתפלל הא אמרו חז"ל שתפילה עושה

(ג) לאור כל הנ"ל נחזי אנן, בפ"ב שביעית מ"ב תנן מעשנים עד ר"ה, ופי' הרמב"ם והר"ש וכן פירש"י במו"ק דף ג. דהיינו העלאת עשן תחת האילן להמית התולעים, ומבואר דבשביעית אסור, וכן דרשו שם, ובע"ז דף נ: , מניין שאין מעשנין אילן, ת"ל שדך לא כרמך לא, כל מלאכה בשדך ובכרמך לא, (עיין חזו"א שביעית סי' י"ז אות י"ט ד"ה שם מדרבנן, דאע"ג שהוא לאוקמי, גזור אטו זיהום לאברויי, ובאות כ"ו כתב שלפעמים נראה לחז"ל למיסר אף לאוקמי בדבר שמחליף בעבודה), עכ"פ מבואר שגם דבר שלא עושה מעשה בגוף האילן, רק לידו, שהעשן עולה וממית, אסור, וא"כ לו יצוייר שהצלילים של מוזיקה באמת הם בגדר לאברויי, היה לנו לאסור, דמה לי גלי עשן ומה לי גלי קול, (ראיתי להגה"ק מסטמר וצוק"ל שכתב שזהו ביאור הפסוק וכל העם רואים את הקולות, שראו גלי הקולות).

^{ואוצר החכמה}

(ד) ועל אף שלא נודע לנו אם הוא טבעי או סגוליי, הרי גם דברים סגוליים אסור כמש"כ כתר"ה מהירושלמי שביעית פ"ד הל"ד בדף יב: , אין תולין תוכין בתאנה, ופי' הגר"א שהיינו קמיע, ואף אם הוא גזירה שמא יעשה עבודה, אולי גם השמעת קול בכלל, ואין כאן משום קול מראה וריח כי גם ריח העשן קוטל ואסורו, אף שאין בו ממש, ואין זה גרמא, רק מעשה בידים אם אמת הוא שהקול יפה לצמחים, אבל כאמור קשה קצת להאמין שהוא כך, אבל אם יוכיחו בבירור שהוא פועל לאברויי אילנא, היה מקום לאסור הדבר, ואולי בריחוק מהאילן יהא שרי, עיין ערוך השולחן העתיד סי' י"ט סעי' ז', שכתב שפעולה הנעשית מרחוק אינה מלאכה כלל ע"ש.

(ה) וכן לענין מים שבירכו עליהם שהכל, אם אמת נכון הדבר, וניסה את הדבר, וראה שאילן שצריך דרך משל מאה ליטר מים כדי

מחצה (ויק"ד י, ה) ומ"מ התירו תפילה, ה"ה ברכת צדיק, שהוא ביד ה' לקיים או לא לקיים, ויבא בעל הכרם ויעשה בכרמו כרצונו, כ"ש לפי הערוה"ש הנ"ל שהוא רחוק מהעץ ואינו מלאכה כלל כנלענ"ד.

ומעין פתיחה סמוך לחתימה, יישר כחכם למתנתא דתורה דשלח לך, ויוסיף לנו כהנה וכהנה מתוך שמחה ברכה וטובה ושלום וכט"ס, ובזכות מצות שמיטה נזכה לגאולה בקרוב, כדכתיב בשובה ונחת תושעון.

בעתירה

ידידו עוז

אהרן יודא הלוי גרוסמן
[אוצר החכמה] פעיה"ק ירושלים תובב"א

סימן ג

בענין ג' ערבים שאחד מהם קיבל על עצמו רק חלק מההלואה ובענין שלשה אוחזין בטלית

חור"מ סי' קל"א סעי' י"ד

בס"ד פעיה"ק ירושלים ת"ו יום כ"ב לחודש מבת שנת תשס"ט

מע"ב ידיד עליון וידי"ג הרה"ג ר' י.ה.ש. שליט"א מנהל הגמ"ח המרכזי של שכונת ר. שלום וברכה וכט"ס.

ע"ד שאלתו שראובן לוו מהגמ"ח חמשת אלפים דולר, והביא ג' ערבים חתומים על טופס השטר של הגמ"ח, והגיע זמן הפרעון ואין לראובן כסף לשלם, ושני ערבים מודים שחתמו ללווה, אבל הערב השלישי טוען שהוא לא חתם על השטר, רק הלווה ביקש ממנו להיות ערב, והוא הסכים בעל פה אבל רק עד שלשת אלפים דולר, וא"ל שהוא יכול לחתום שמו. ובאמת מפורש

בטופס השטר שהמלווה יכול לתבוע כל הסכום מכל אחד מהערבים, אבל למעשה הם נוהגים לחלק את הסכום בין הערבים משום ישירות, ובנד"ד אף אחד מהערבים לא ידע כמה ערבים יהיו בהלואה, אם אחד, או שנים, או שלש, או חמש, וכעת מסתפק מע"כ האיך לחלק התשלום, האם יש לגבות מכל ערב אלף שש מאות ושישים ושש דולר, או לגבות מהערב השלישי אלף דולר, ומשני הערבים הראשונים אלפיים דולר, ואחד ערער שמי אומר שהערב השלישי הוא ערב בכלל ^{זכר 123456} כיון שלא חתם בעצמו עכ"ד.

(א) בספר אולם המשפט (הו"ד בספר פתחי חושן ח"א בעמוד כ"ח סק"כ) כתב שאם אמר הלווה למלווה פלוני יהיה ערב לי, אם אמר הערב ללווה שהוא מסכים להיות ערב, נעשה ערב, משום שהללווה נעשה שלוחו של הערב, והרי זה כאילו אמר הערב למלווה, וא"כ בנד"ד כיון שהללווה השלישי מודה שאמר כן ללווה, ומסכים לשלם חלקו, בודאי ערב הוא, וצריכים רק לחלק הסכום בין הערבים באופן היושר.

(ב) ואשר נלענ"ד בזה לא כאף אחד מההצעות שהציע מעכתר"ה, אלא באופן שלישי, והוא ששני הערבים הראשונים ישלמו אלף שש מאות שישים ושש, ועוד מאתיים עשרים ושתים, והערב השלישי ישלם אלף ומאתיים ועשרים ושתים, כי על הסכומים שהם ודאי (דהיינו אלף שש מאות ושישים ושש לראשונים ואלף לשלישי) אין חולק שהם חייבים, ונשאר שש מאות ושישים ושש שהם ספק, יש לחלק בשוה בין כולם שהוא מאתיים ועשרים ושתים לכל אחד.

(ג) זכר לדבר מצינו בדבריו המפורסמים של המהרי"ל דיסקין זצוק"ל בספר תורת אהל משה, שדן בשלשה אוחזין בטלית, שנים טוענים חציה שלי, ואחד טוען כולה שלי, מהו, דא"א לומר שהכולה שלי יקבל חצי והשנים

רבע, ולכל אחד מהחצי שלי חצי רבע ושליש רבע
עכ"ל ע"ש.

(ו) וה"ה בנד"ד, על מה שכולם מודים אין דין
ודברים כלל, וא"כ שני הערבים
הראשונים בודאי צריכים לשלם אלף ושש מאות
ושישים ושש דולר שהוא שלישי מהתחייבותם,
והערב השלישי בודאי צריך לשלם אלף דולר
שהוא שלישי מהתחייבותו, והוא נאמן בזה משום
פה שאסר, שלולא הודאתו אינו ערב כלל, כי יכול
לטעון להד"ם, ולהוכיח שהחתימה אינה חתימת
ידו, ונשאר שש מאות ושישים ושש דולר
שחולקים עליה, שני הערבים הראשונים טוענים
שיש להם שותף, והערב השלישי טוען שאינו
שותף, ובעל הגמ"ח מעיקר הדין הרי רשאי הוא
לתבוע כל שלשת האלפים מהערב השלישי אם
הוא רוצה, והערב השלישי עצמו מודה לזה
שאמר שעד שלשת אלפים דולר הוא ערב, ולא
טרח לברר אם יש עוד ערבים, ואז היו הערבים
הראשונים משלמים רק אלף כל אחד, וכיון שעל
השש מאות ושישים ושש דולרים האחרונים כולם
טוענים "כולה אינה שלי", יש לחלק הסכום
ביניהם בשווה מאתיים ועשרים ושתים דולר לכל
אחד, כנלענ"ד לפשר באופן ישר, והסכים עמי
גאון אחד שליט"א.

ידידו ר"ש

אהרן יודא הלוי גרוסמן

פעיה"ק ירושלים תובב"א

סימן ד

בענין מי שבנה כבש בחצר חבירו אם
יש לו חזקה או לא

חו"מ סי' קנ"ג סעי' י"ג

בס"ד פעיה"ק ירושלים ת"ו יום כ' לחודש אייר שנת
תשס"ט

יקבלו רביע כל אחד, דלמה יפסיד הכולה שלי כל
חלקו של השלישי, שהרי אם היו רק שנים היה
החצי שלי מקבל רביע כדתנן התם בב"מ דף ב.,
ועכשיו שבא השלישי לא יתכן שנשאר לחצי שלי
אותו סכום, וגם א"א לומר שהכולה שלי מקבל
חצי, והחצי השני מחלקים שלישי שלישי שלישי,
כי יסוד דין החלוקה תלוי בהודאת בעל הדין
שכנגדו, שבשנים אוחזין זה שאמר חצי שלי מודה
שהחצי השני של בעל הכולה שלי, וחולקים רק
על חצי, ושפיר חולקים החצי השני ביניהם,
משא"כ בשלשה אוחזים הרי שנים אומרים חציה
שלי, ואינם מודים כלל על חצי שלם.

(ד) ולכן פסק המהריל"ד שהכולה שלי מקבל
חצי ועוד שלישי מרביע, וכל אחד
מהחצי שלי מקבלים חצי רבע ועוד שלישי רבע,
באופן שבעל הכולה שלי נוטל י"ד חלקי כ"ד,
וכל אחד מהחצי שלי מקבל ה' חלקי כ"ד, והטעם
דכל אחד מהחצי שלי מודה רחצי השניה של
שניהם, דהיינו של הכולה שלי ושל החצי שלי,
דהיינו רביעית לכולה שלי ורביעית לבעל החציה
שלי השני, נמצא דיש לבעל הכולה שלי הודאה
גמורה משני בעלי החציה שלי לרבע הטלית ולא
יותר, והרי הוא נוטל מקודם רבע בלא שום דין
ודברים, כי אם על ידי הודאת שניהם.

(ה) וכל אחד הטוען חציה שלי, יש לו הודאה
מבעל חציה שלי השני ג"כ לרבע, ומן
הדין יטול רבע עפ"י הודאת חבירו, אולם בעל
הכולה שלי אינו מודה לו על אותו רבע, דהרי
הוא טוען כולה שלי, וא"כ הרי הוא חולק עמו
על אותו רבע ונוטל ממנו חצי הרביעית, וכן
מבעל חציה שלי השני נוטל חצי רביעית, הרי
שיש לבעל הכולה שלי החצי, ולכל אחד מהחציה
שלי חצי רבע, וזה לא בתורת חלוקה, כי אם
היוצא מהודאתם, ואח"כ ברבע הרביעית הרי
כולם טוענים עליו כולה שלי, וחולקים בשווה, הרי
החשבוז מבואר. דלבעל הכולה שלי חצי ושליש

לכבוד ידי"ג הרודף צדקה וחסד הרב יעקב קאפל עלבויגן שליט"א

שלום וברכה וכל טוב סלה,

ע"ד שאלתו שיש שלשה בתים וחצירות סמוכים זל"ז, של ראובן שמעון ולוי, וראובן כדי לחסוך הדרך להגיע לרחוב בנה כבש מהמרפסת שלו לרחוב, והכבש עבר דרך החצר שמאחורי שלשת הבתים, ושמעון ולוי לא מחו, ולא ידעו בכלל למי שייך אותו חלק מהחצר, כי לא טרחו לברר בעירייה למי זה שייך, וכך שימש באותו כבש שנים רבות, ויהי היום ושמעון החליט למכור ביתו וחצירו, ופרסם שהוא למכירה, ולוי שרצה לבתור מי יהיה שכינו קנה את הבית והחצר של שמעון, ומכיון שהבית היה ישן נושן החליט להרוס הכל, ולבנות במקומו בית אחר ולמוכרו למי שימצא חן בעיניו, וכדי לקבל הרשיונות ביררו בעירייה מהו שטח של החצר ששייך לכל אחד, ויצא שמקום הכבש היה שייך לשמעון, וכעת הוא שייך ללוי, ולכן הרס לוי גם את הכבש ובנה גדר מסביב כל שטח הבניה כנהוג, וכעת בא ראובן בטענה שהחזיק בכבש שנים רבות ואסור לו להרוס אותו, ולוי טוען שכיון שהכבש הוא בלי מעקות הוא אינו בטיחותי, ואם ח"ו יפול איזה ילד ממנו עפ"י חוקי הממשלה הוא יהא חייב בנוקיו, אינו רוצה בקיום הכבש, ובפרט שהוא חזקה שאין עמה טענה, כי שמעון בכלל לא ידע שהשטח שייך לו כדי שימחה עכתו"ד, והגני להשיב בקיצור את הנלענ"ד בזה.

(א) בב"ב דף נח: תנן, סולם המצרי אין לו חזקה, ולצורי יש לו חזקה, ופירש הרשב"ם זל"ל, סולם המצרי קטן הוא, הלכך אין לו חזקה, דכיון דלאו מילתא דקביעותא הוא לא קפיד ולא חש למחות, והלכך אם נתן סולמו בחצר חבירו לעלות לגגו ולשובכו אינו חזקה,

ולצורי סולם גדול, יש לו חזקה ע"כ, ושם בדף נט. אמרי דבי ר' ינאי היכי דמי סולם המצרי (שהוא קטן), כל שאין לו ארבעה חווקין (פירשב"ם שליכות) ע"ש. ועיין בנמוק"י שם בדף לא. מדפי הרי"ף שכתב, שאם הסולם המצרי קבוע במסמר יש לו חזקה, דכן תניא בתוספתא בפרק הבית והעלייה.

(ב) בשו"ע חו"מ סי' קנ"ג סעי' י"ג כתב המחבר וז"ל, המעמיד סולם קטן שאין לו ד' שליכות בצד כותלו בתוך חצר חבירו או בתוך שדהו לא החזיק בנוק זה, וכל זמן שירצה בעל החצר בונה בצד הסולם ומבטל תשמישו, הגה ואם קבעו במסמר אפילו קטן יש לו חזקה, ואם היה סולם גדול שיש לו ד' שליכות או יותר החזיק, ואם בא לבנות ולבטלו בעל הסולם מעכב עליו עד שירחיק כשיעור, שהרי מחל לו להעמיד סולם גדול עכ"ל, (ראה נמוק"י שם שביאר הטעם שכנגדו של הסולם קובעו, ^{אוצר החכמה} כדאיתא בעירובין דף עח. ע"ש).

(ג) הקצות החושן שם בסק"ג ביאר, שכיון שרואה אותו משתמש בשלו ושותק לאלתר הוי חזקה אפילו בלא טענה, והק' נהי דשתיקה הוי מחילה, מ"מ במה קנאו להיות שלו לתשמיש זה, בשלמא ע"י טענה משכחת לה שטען שקנאו ממנו בכסף בשטר או בחזקה, אבל בלא טענה אלא שראה ושתק ומחל לו אמאי אינו יכול לחזור, כיון דליכא קנין, ותינח להרמב"ם דס"ל בפ"א מכירה דקרקע נקנית באכילת פירות, הכא נמי קנאו בשימוש זה כמו חזקה, אבל לדעת הראב"ד דאכילת פירות אינו אלא ראייה, וכן דעת הרשב"ם הרמב"ן הרשב"א הר"ן הרא"ש והטור בחו"מ סי' קצ"ב, מאי איכא למימר, ותירץ דאכילת פירות לא מהני לקנות "גוף" הקרקע, אבל "תשמיש" בקרקע ניקנית לכו"ע ע"י אותו תשמיש שמשמש בה, וכדאיתא בב"ב דף ק. בשביל של כרמים הואיל ונעשה להילוך קנה

לומר שלא ידע שזה חצירו, כי בדרך כלל כל אחד יודע מהו חלקו בחצירותיו כנלענ"ד, יוצא שיש ללוי ג' טענות כנגד חזקתו של ראובן, (א) שמא הלכתא דבעינן ג' שנים עם טענה כהסמ"ע בדעת הרמ"א, (ב) שמא כבש גרוע מסולם, (ג) שמא היה מחילה בטעות, ובכבש חלול, וכולם מודים שידעו שהוא שטחו של שמעון, הו"ל מחלוקת הט"ז והגר"א נגד הסמ"ע בדעת הרמ"א, אי ודאי הוי חזקה, או הוי ספק כיון שאין לו טענה, ויכול לוי לטעון קים לי כהאי צד ואם אפשר להתפשר עדיף טפי כנלענ"ד והשי"ת יצילנו משגיאות.

ידידו עוז

אהרן יודא הלוי גרוסמן

פניה"ק ירושלים תובכ"א אוצר החכמה 1234567

סימן ה

בענין שכן אחד אינו רוצה לשלם
הוצאות המעלית, שבר כוס בחנות אי
חייב לשלם

חו"מ סי' קס"א סעי' א'

בס"ד פניה"ק ירושלים ת"ו יום כ"א לחודש סיון שנת
תשס"ה

מע"כ ידיד ה' וידי"נ הרה"ג ר' גמליאל
בהגרא"ד הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם
אני אודך"

שלום וישע רב,

את מכתבו האחרון קבלתי היום עם שני
שאלותיו, (א) בנין שהחליטו הדיירים
לעשות מעלית והשכן מקומת קרקע טוען שהוא
לא צריך מעלית, ולא רוצה להשתתף בהוצאות,
הצדק עם מי, (ב) מי שלקח כוס בחנות, ורצה
לבודקו, ובטעות נפל הכוס מידו ונשבר, האם

בהילוך עכתו"ד, (ע"ע במחנה אפרים הל' שכירות
סי' א' ובהגהות הגרע"א שם שהק' מתוס' ב"ב
דף פה:, וע"ע בנתיבות המשפט סי' קצ"ב סק"ו,
ובחידושי הגרנ"ט ב"ב דף ד., ובברכת שמואל
שם סי' כ"ה אות ב', ובמילואי חושן על
הקצוה"ח שם ואכמ"ל עוד).

ד) איברא דהרמ"א שם בסעי' ט"ז כתב,
די"א דבעינן חזקת ג' שנים
וטענה בסולם, והוא דעת ר"ת, הרא"ש, רבינו
יונה, והרשב"א, ובסי' קנ"ה סעי' ל"ה הכריע
הרמ"א כהרמב"ם שא"צ ג' שנים וטענה, והט"ז
שם ס"ל שזהו הכרעת הרמ"א בכל החזקות, אבל
הסמ"ע בסי' קנ"ג ס"ק ל"ב חילק בין מוזק לאינו
מוזק, ומשתמש בשל חבירו הניזק מיקרי מוחזק,
ובכה"ג נסתפק הרמ"א, וגם הגר"א ס"ל כהט"ז,
אבל מידי ספק לא יצאנו ויכול לוי לטעון קים לי
ככל הנך דבעי טענה, ועוד יש לי הרהורי דברים
דאולי כבש גרע מסולם כי כבש לוקח מקום
הרבה מהחצר (אא"כ הוא חלול ובנוי כסולם)
והוי חסרון ותשמיש גדול שהיו צריכים לכתוב
עליו שטר עיין קצוה"ח הנ"ל.

ה) עוד יש לדון בנד"ד בסוגיא דמחילה
בטעות בב"ב דף מא., שנפל הגדר
שבין שתי חצירות, ושכינו של רב ענן סייע לו
לבנותו בחזרה, ובנוהו שלא במקומו בטעות, והיה
כולו בחצירו של שכינו, ופסק רב נחמן שהיה
מחילה בטעות, ונפסק כן להלכה בחו"מ סי'
קמ"ב סעי' ב', ובנד"ד אף אחד לא ידע למי שייך
מקום הכבש, ושמעון יכול לטעון שאילו ידעתי
שהוא שלי הייתי מוחה, אבל ראיתי שראובן בנה
אותו, וחשבתי שהוא בירר שהשטח הוא שלו
ולכן לא מחיתי, והו"ל מחילה בטעות דלא הוי
מחילה, אבל כל זה אם ניכרים הדברים שלא
ידעו, אבל אם ראובן טוען שכולם ידעו בדיוק
למי שייך אותו שטח, לאו כל כמיניה דשמעון

חייב לשלם עבורו או לא עכתו"ד, והנני בזה להשיבו את הנלענ"ד בעז"ה בקצירת האומר.

(א) זה כלל גדול בדיני חור"מ שרוב הדברים תלויים במנהג המקום כדתנן בב"מ דף כג., אולם יש לדעת שהחור"מ בסי' ק"ו כתב שמנהג נחשב רק אם כל אנשי אותו העיר נוהגים כמותו, וכ"כ הנחל יצחק (מהגרי"א ספקטור) בסי' ס"א סק"ה סוף ענף ג' ע"ש, ואם יש מנהג או לא יש לשאול כמה בנינים הסמוכים האין הם נוהגים, ואם אין כולם נוהגים במנהג אחד, אז אין מנהג, ודנים כדין תורה, כמו שהאריך המנחת צבי בהלכות שכנים סי' ט"ז סק"ב ע"ש, וח"ו ללכת בתר "אגודה לתרבות הדיוור" שכל דבריהם מביאים לידי גיחוך, והארכתי בכל זה במקום אחר, ודוגמא להוראתם הוא דוקא נוגע לשאלתו, שהם קובעים שתשלום עבור הוצאות המעלית תלוי בשטח הדירה, יוצא שבעל דירה בקומת כניסה שיש לו חמשה חדרים, ואינו משתמש במעלית כלל, משלם פי שנים מבעל דירה בקומה עליונה שיש לו שתים וחצי חדרים ומשתמש הכי הרבה במעלית, ואין זה אלא שטות והבל, ודרכם כסל למו של ערכאותיהם של פושעי עמנו שלא טעמו טעם תורה מימיהם.

(ב) לאור כל הנ"ל הנני כותב את הדין למקום שאין מנהג קבוע, בחור"מ סי' קס"א סעי' א' כתב המחבר וז"ל, בני העיר כופין זא"ז לבנות דלת ובית שער לחצר, וכן כל הדברים שהחצר צריך להם צורך גדול, או דברים שנהגו בני המדינה לעשותם, אבל שאר דברים כגון ציור וכיור אינו כופהו וכו' עכ"ל, ועיין בחי' חת"ס על גליון השו"ע בסי' קנ"ה סעי' ד', בענין גג המשותף, שאם אחד רוצה לסלק את עצמו לגמרי מהגג, שוב אינם יכולים לכופו לתקנו, וא"כ בנד"ד אם בעל הדירה בקומת הכניסה אינו צריך את המעלית כלל, אינו חייב להשתתף בהוצאות עשייתו. כ"ש שפטור מהוצאות החשמל שנגרם

ע"י המשתמשים בו, וכל זה כאמור כשאין מנהג המדינה לחייב כל השותפים בבנין בכל הוצאות שכל הדיירים רוצים להוציא לטובת הבנין.

(ג) בב"ק דף כו. תנן אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, ונפסק כן להלכה בחור"מ סי' שע"ח סעי' א', ותנ"א סעי' ג', אא"כ היה אונס גמור ע"ש, וא"כ בנד"ד פשיטא שחייב לשלם עבור הכוס שנשבר, (אילו ביקש מבעל החנות לשרתו וליתן לו הכוס, היה מקום לדון בדברי הראב"ד בככ"א אישות הל"ט לפי מה שביאר המשנה למלך שם, דהוי שמירה בבעלים ופטור כשהזיק בשוגג, וגם זה לא פשוט כי הבית מאיר באה"ע סי' פ' הק' עליו ממזיק אשתו בתשה"מ, דחייב ע"ש, וע"ע בחכמת שלמה על גליון השו"ע חור"מ סי' תכ"א שכתב דרך בשומר אמרינן כן, והמחנה אפרים כתב דרך בנאבד בגרמא אמרינן כן ע"ש בהל' שומרים סי' ל"ט, ומ"מ יכול לטעון קים לי, אבל בנד"ד כל זה לא שייך כי הוא הרים הכוס בעצמו, ולכו"ע הוא אדם המזיק וחייב כנלענ"ד פשוט וברור).

ידידו עוז

אהרן יודא הלוי גרופמן

אח"ח 1234567 פניה"ק ירושלים תובב"א

סימן ו

בענין מתווך שמצא קונה בסכום העולה על בקשת המוכר אם מותר לו לקחת לעצמו אותו סכום

חור"מ סי' קפ"ה סעי' א'

בס"ד פניה"ק ירושלים ת"ו יום ד' לחודש כסלו שנת תשס"ח

מע"כ ידיד ה' וידי"נ הרה"ג ר' י.ב.א. שלימ"א